

Prologas

Didysis Benas išmušė keturis kartus.

Nors lordas kancleris buvo mirtinai pavargęs ir išsekintas naktinio darbo, kraujyje susikaupęs adrenalinas neleido užmigti. Jis patikino garbiuosius lordus, kad nutartį paskelbs dar kartą apsvaustęs Baringtono bylą prieš Kliftoną ir išsiaiškinęs, kuris iš šių dviejų jaunų žmonių turi paveldėti giminės titulą ir visus didelius turtus.

Lordas kancleris dar kartą pasvėrė faktus manydamas, kad faktai — tik faktai — turėtų nulemti galutinį sprendimą.

Kai prieš keturiasdešimt metų jis pradėjo praktiką, konsultantas jam patarė, kad prieš priimant klientui reikalingą sprendimą ar aiškinantis kokią nors bylą būtina atmesti bet kokius asmeniškumus, sentimentus ar šališkumą. Teisė — ne silpnavaliams ar romantikams, pabrėžė jis. Keturis dešimtmečius šiai mantrai paklūstantis lordas kancleris turėjo pripažinti, jog jam dar niekada nebuvo tekę nagrinėti tokios bylos, kur „už“ ir „prieš“ buvo po lygiai. Jis labai norėjo, kad F. E. Smitas tebebūtų gyvas ir būtų galima paprašyti jo patarimo.

Vis dėlto... jis negalėjo pakęsti tų šabloniškų žodžių. Viena vertus, Haris Kliftonas gimė trimis savaitėmis anksčiau nei geriausias jo bičiulis Džailzas Baringtonas; tai faktas. Kita vertus, Džailzas Ba-

ringtonas — neabejotinai teisėtas sero Hugo Baringtono ir teisėtos jo žmonos Elžbietos sūnus; tai irgi faktas. Tačiau dėl to jis netampa sero Hugo pirmagimiu, o pirmagimystė ir yra svarbiausias faktas, kalbant apie testamentą.

Viena vertus, Meisė Tankok Harį pagimdė praėjus devyniems mėnesiams po flirto — ji pati pripažino — su seru Hugu Baringtonu per kompanijos surengtą išvyką į Veston Super Merą. Faktas. Kita vertus, kai Haris gimė, Meisė Tankok buvo ištekėjusi už Arturo Kliftono, ir gimimo liudijime aiškiai parašyta, kad vaiko tėvas — Arturas. Faktas.

Kita vertus... Lordo kanclerio mintys vėl grįžo į salę, kur parlamentarai galiausiai turėjo balsuoti ir palaikyti arba Džailzą Baringtoną, arba Harį Kliftoną — vienas iš jų paveldės titulą ir *atitinkamai visa kita*. Jis tiksliai prisiminė vyriausiojo balsavimo prižiūrėtojo, sausakimšai Parlamento salei pranešusio rezultatus, žodžius:

— „Už“ — du šimtai septyniasdešimt trys balsai. „Prieš“ — du šimtai septyniasdešimt trys balsai.“

Raudonų sėdynių pusėje pasigirdo triukšmas. Lordas kancleris susitaikė su nepavydėtina padėtimi — po lygiai pasiskirstę balsai nulėmė, kad jam teks nuspręsti, kas turės paveldėti Baringtonų šeimos titulą, garsiąją laivybos kompaniją, kitą nuosavybę, žemę ir brangenynes. Kaip būtų gerai, kad jo pečių neslėgtų būtinas priimti sprendimas, nulemsiantis šių dviejų jaunuolių ateitį. Ar jį turėtų paveikti faktas, kad Džailzas Baringtonas nori paveldėti titulą, o Haris Kliftonas nenori? Ne, neturėtų. Kaip pareiškė įtikinamą kalbą rėžęs oponentų pusėje sėdėjęs lordas Prestonas, šitai sukurtų prastą precedentą, nors būtų patogu.

Nors jeigu jis nuspręstų Hario naudai... galiausiai lordas kancleris užsnūdo, bet buvo pažadintas tylaus beldimo į duris neįprastai vėlyvą metą — septintą valandą. Kancleris sudejavo ir vis dar užsimerkęs suskaičiavo, kelis kartus išmušė Didysis Benas. Vos po trijų valandų jam teks paskelbti verdiktą, o jis vis dar neapsisprendęs.

Lordas kancleris vėl sudejavo, nuleido ant grindų kojas, įsispyrė į šlepetes ir nutapsėjo į vonią. Net sėdėdamas vonioje jis toliau narpliojo problemą.

Faktas. Haris Kliftonas ir Džailzas Baringtonas — abu daltonikai, kaip ir seras Hugas. Daltonizmas gali būti paveldimas tik iš motinos pusės, vadinasi, šis faktas — tik sutapimas, todėl į jį nereikėtų kreipti dėmesio.

Jis išlipo iš vonios, nusišluostė ir užsimetė chalata; paskui išėjo iš vonios kambario ir storu kilimu išklotu koridoriumi patraukė į savo kabinetą.

Lordas kancleris paėmė parkerį ir puslapio viršuje užrašė dvi pavardes — „Baringtonas“ ir „Kliftonas“; po abiem pavardėmis jis ėmė rašyti faktus „už“ ir „prieš“ kiekvieną vyruką. Kol dailia kaligrafiška rašysena išmargino tris puslapius, Didysis Benas išmušė aštuonis kartus. Tačiau ir dabar nesijautė žinąs sprendimą.

Lordas kancleris padėjo parkerį ir nenorom nuėjo ko nors užkąsti.

Jis sėdėjo vienas — pusryčiauo apgaubtas tylos. Nepanoro nė akies krašteliumi dirstelėti į kitoje stalo pusėje tvarkingai sudėtus rytinius laikraščius ar įjungti radijo, kad sprendimo nepaveiktų koks nors prastai informuotas komentatorius. Laikraščiai postringavo apie paveldėjimo principą ateityje, jei lordas kancleris apsispręstų Hario naudai, o bulvarinė spauda, rodos, domėjosi vieninteliu klausimu — ar galės Ema ištekėti už mylimo žmogaus.

Lordui kancleriui grįžus į vonią išsivalyti dantų, teisingumo svarstyklių lėkštelės vis dar svyravo.

Didžiajam Benui išmušus devintą, jis grįžo į kabinetą ir peržvelgė užrašus vildamasis, kad svarstyklių lėkštelės galiausiai nusvirs į vieną arba į kitą pusę, bet jos taip ir liko pusiausviros. Lordas kancleris vėl ketino skaityti užrašus, kai beldimas į duris jam priminė, jog, kad ir koks galingas jaustųsi, negali suturėti laiko. Kancleris

giliai atsiduso, išsiplėšė tris bloknoto puslapius, atsistojo ir vis dar skaitydamas išėjo iš kabineto ir nužingsniavo koridoriumi. Miegamajame išvydo kamerdinerį Istą, jis stovėjo lovos gale ir laukė, kol galės atlikti rytinį ritualą.

Netardamas nė žodžio Iostas pirmiausia padėjo šeiminkui nusivilkti šilkinį chalata ir apvilko jį ką tik išlaidytais dar šiltais baltais marškiniais. Paskui užsegė krakmolytą apykaklę ir dailiais nériniais puoštą pakaklinį. Maudamasis juodas kelnes lordas kancleris vėl pagalvojo apie tai, jog atėjęs į valdžią priaugo kelis svarus. Tada Iostas jam padėjo apsivilkti ilgą juodą ir auksinę mantiją, o paskiausiai ėmėsi šeiminko galvos ir kojų: prieš lordui kancleriui apsiaunant batus su sagtimis, jam buvo uždėtas garbanotas perukas. Tačiau iš pantomimos artisto į autoritetingiausią visos šalies teisininką jis pavirto tik tada, kai nuo pečių nusidriekė valdžią simbolizuojanti aukso grandinė, kurią nešiojo trisdešimt devyni ankstesni lordai kancleriai. Žvilgsnis į veidrodį, ir jis pasijuto esąs pasirengęs eiti į sceną ir įsibėgėjusioje dramoje suvaidinti savo vaidmenį. Tik gaila, kad dar nemoka teksto.

Laikas, per kurį lordas kancleris suskubo įžengti į Vestminsterio rūmų Šiaurinį bokštą ir iš jo išeiti, būtų padaręs įspūdį net pulko viršilai. Be trylikos minučių dešimtą ryto į duris pabeldė jo sekretorius Deividas Bartolomiu ir įėjo į kabinetą.

— Labas rytas, garbusis lorde, — nedrąsiai pasisveikino.

— Labas rytas, pone Bartolomiu, — atsakė lordas kancleris.

— Man labai gaila pranešti, — kalbėjo Bartolomiu, — kad praėjusią naktį greitosios pagalbos automobilyje, vežamas į ligoninę, mirė lordas Harvis.

Abu vyriškiai žinojo, kad tai — netiesa. Lordas Harvis — Džailzo ir Emos Baringtonų senelis — neteko sąmonės salėje, likus kelioms akimirkoms iki varpeliu paskelbiant balsavimo pradžią. Tačiau juodu laikėsi nuo amžių gyvuojančio susitarimo: jei Parlamentui po-

sédžiaujant miršta Bendruomenių Rūmų arba Lordų Rūmų narys, mirties aplinkybėms išaiškinti turi būti atliktas nuoseklus tyrimas; norint išvengti šios nemalonios ir nereikalingos painiavos, formuluotė „mirė vežamas į lignoninę“ buvo priimtinausia, vaduojanti iš visų galimų pasekmių. Šis paprotys siekė dar Oliverio Kromvelio* laikus, kai salėje Parlamento nariams buvo leidžiama nešiotis kardus; kai ką nors ištikdavo mirtis, visada likdavo patogi galimybė — žaidimas ne pagal taisykles.

Lordą kanclerį nuliūdino lordo Harvio mirtis; šį kolegą jis mylėjo ir juo žavėjosi. Dabar lordas kancleris tenorėjo, kad sekretorius jam neprimintų fakto, kurį jis kaligrafiška rašysena buvo užrašęs po Džailzo Baringtono pavarde — netekęs sąmonės lordas Harvis negalėjo atiduoti savo balso, o jei būtų galėjęs balsuoti, būtų balsavęs Džailzo Baringtono naudai. Tada šis reikalas būtų sutvarkytas kartą ir visiems laikams, o jis tąnakt būtų galėjęs ramiai išsimiegoti. Tačiau dabar jam pačiam, lordui kancleriui, teks išspręsti klausimą kartą ir *visiems laikams*.

Po Hario Kliftono pavarde jis buvo užrašęs kitą faktą. Kai prieš šešis mėnesius lordai teisininkai sulaukė pirmosios apeliacijos, buvo nubalsuota keturi prieš tris Kliftono naudai, teigiant, kad jis turėtų paveldėti titulą ir, cituojant testamentą, *atitinkamai visa kita*.

Į duris pabeldė antrą kartą; atėjo lordo kanclerio pažas, vilkin-tis Gilberto ir Salivano** laikų drabužiais, ir tai buvo ženklas, kad tuoj prasidės senus laikus menanti ceremonija.

— Labas rytas, garbusis lorde.

— Labas rytas, pone Dankanai.

Kai tik pažas paėmė ilgus juodos lordo kanclerio mantijos šleifą, į priekį žengė Deividas Bartolomiu ir atidarė dvivėres kabineto duris, kad vyresnysis pradėtų septynių minučių kelionę į Lordų Rūmų salę.

* Oliveris Kromvelis — anglų politikos veikėjas ir karys, gyvenęs 1599—1658 m.

** W. S. Gilbertas ir A. Sullivanas — Viktorijos epochos libretistas ir kompozitorius.

Pamatę ateinantį lordą kanclerį, kasdieniais darbais užsiėmę Parlamento nariai, kurjeriai ir kiti tarnautojai skubėjo trauktis iš kelio, kad jam netrukdytų. Kancleriui einant jie žemai lenkėsi ne jam, o jo reprezentuojamai aukščiausiai valdžiai. Lordas kancleris žengė raudonu kilimu išklotu koridoriumi tokiu pačiu žingsniu, koku žengdavo kasdien pastaruosius šešerius metus, kad į salę įeitų Didžiajam Benui mušant dešimtą valandą ryto.

Įprastą dieną — ši diena nebuvo įprasta — lordui kancleriui įžengus į salę jį pasitiktų saujelė parlamentarų, kurie pagarbiai pakiltų nuo raudonų sėdynių, jam nusilenktų ir liktų stovėti, kol tądien dirbantis vyskupas sukalbėtų rytines maldas, po kurių būtų pradėti dienos darbai.

Tačiau šiandien viskas buvo kitaip, nes dar neatėjęs į salę kancleris išgirdo gaudžiančius balsus. Įžengęs į Lordų Rūmų salę net ir pats lordas kancleris buvo nustebintas to, ką išvydo. Raudonos sėdynės buvo taip tirštai nusėstos, kad kai kuriems parlamentarams teko glaustis ant laiptų, priešais sostą, o dar kiti, neradę vietų, stovėjo už užtvarų. Kiek siekė lordo kanclerio atmintis, salė buvo tokia pat sausakimša tik tada, kai Jo Didenybė sakė karaliaus kalbą, informuojančią abiejų Parlamento Rūmų narius apie įstatymus, kuriuos jo vyriausybė ketino priimti kitoje Parlamento sesijoje.

Kancleriui įžengus į salę, lordai akimirksniu liovėsi kalbėję, atsisotojo visi kaip vienas ir nusilenkė, jam sėdantis ant pagalvėlės.

Vyriausiasis šalies teisininkas neskubėdamas apsižvalgė po salę, atremdamas daugiau nei tūkstančio akių nekantrius žvilgsnius. Galiausiai jo žvilgsnis sustojo ties trimis jaunais žmonėmis, sėdinčiais tolimoje salės kertėje, tiesiai virš jo, Nusipelnusių svečių galerijoje. Džailzas Baringtonas, jo sesuo Ema ir Haris Kliftonas vilkėjo juodais gedulo drabužiais, taip pagerbdami mylimą senelį, o kalbant apie Harį — mokytoją ir brangų draugą. Lordas kancleris užjautė

visus tris puikiai suprasdamas, kad jo sprendimas pakeis jų visų gyvenimus. Jis meldė, kad viskas išeitų tik į gera.

Kai didžiai gerbiamas kunigas Bristolio vyskupas Piteris Vatasas,— kaip dėsninga, pamanė lordas kancleris, — atsivertė maldyną, lordai palenkė galvas ir jų nepakėlė tol, kol vyskupas neištarė „Vardan Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios“.

Susirinkusieji sėdo į vietas; vienintelis lordas kancleris liko stovėti. Susėdę prakilnūs lordai laukė jo verdikto.

— Garbūs lordai, — pradėjo lordas kancleris. — Negaliu apsimetinėti sakydamas, kad man patikėtą nuosprendį buvo lengva priimti. Atvirkščiai — turiu prisipažinti, kad tai — vienas iš sunkiausių sprendimų, kuriuos man teko svarstyti per visą ilgą teisininko karjerą. Kita vertus, pats Tomas Moras sakė, jog užsivilkęs šiuos drabužius turėsi būti pasirengęs nuosprendžiams, kurie retai kada tenkins visus. Ir tikrai, garbūs lordai, istorija mena net tris kartus, kai sprendimus paskelbusiems lordams kancleriams dar tą pačią dieną buvo nukirstos galvos.

Tvyrojusią įtampą sumažino prapliupestas juokas, bet tik minutėlę.

— Tačiau mano pareiga — prisiminti, — tęsė lordas kancleris nuvėsus juokui, — kad esu atsakingas tik prieš Visagalį. Šitai turėdamas galvoje, garbūs lordai, byloje Baringtonas prieš Klilftoną, nagrinėjančioje, kas turėtų būti teisėtas sero Hugo Baringtono paveldėtojas ir pelnyti giminės titulą, žemes ir atitinkamai visa kita...

Lordas kancleris dar kartą nužvelgė galeriją ir sudvejojo. Jo žvilgsnis sustojo kliudęs tris nekaltus jaunos žmones, nenuleidžiančius nuo jo akių. Jis meldė Saliamono išminties ir po akimirkos pridūrė:

— Apsvarstęs visus faktus apsisprendžiau... Džailzo Baringtono naudai.

Parlamento salėje akimirksniu pasigirdo šurmulyš. Žurnalistai išskubėjo iš žiniasklaidai skirtos galerijos ketindami pranešti lau-

kiantiems redaktoriams apie lordo kanclerio nutartį — paveldėjimo principas išsaugotas, Haris Kliftonas gali prašyti Emos Barington tapti teisėta jo žmona; svečių galerijoje susirinkusieji persisvėrė per balkono turėklus, norėdami pamatyti, kaip į tokį nuosprendį reaguoja lordai. Tačiau posėdis — ne futbolo rungtynės, lordas kancleris — ne teisėjas. Jam nereikės švilpti švilpuku, nes kiekvienas Lordų Rūmų narys priims jo nutartį ir jai paklus nereikšdamas nepasitenkinimo ar nepritarimo. Laukdamas, kol aprims triukšmas, lordas kancleris dar kartą pažvelgė į galerijoje sėdinčius tris žmones, kuriuos labiausiai paveikė jo nutartis; jis norėjo pažiūrėti, kaip jie sutiko tokį sprendimą. Haris, Ema ir Džailzas vis dar spoksojo į jį nieko nesa-kančiais veidais, tarsi dar nesuvokę nutarties prasmės.

Po ištisų mėnesių nežinios Džailzas galiausiai pajuto palengvėjimą, nors mylimo senelio mirtis neleido džiaugtis pergale.

Tvirtai suėmęs Emą už rankos, Haris mąstė tik apie viena — dabar jis gali vesti mylimą moterį.

Ema vis dar nesusivokė. Kad ir kaip būtų, lordas kancleris jiems visiems trims sukėlė naujų problemų, kurias spręsti teks jiems patiems, be jo pagalbos.

Kancleris atvertė segtuvą su įkišta auksine juostele ir ėmė skaityti tądien numatytų darbų sąrašą. Antrasis darbotvarkės klausimas — debatai apie Nacionalinę sveikatos apsaugą. Keli lordai smuko iš salės, nes dabar laukė įprasti darbai.

Lordas kancleris niekada niekam, net ir artimiausiam bičiuliui, neprisipažins, kad paskutinę minutę persigalvojo.

*Haris Kliftonas ir
Ema Barington*

1945—1951